

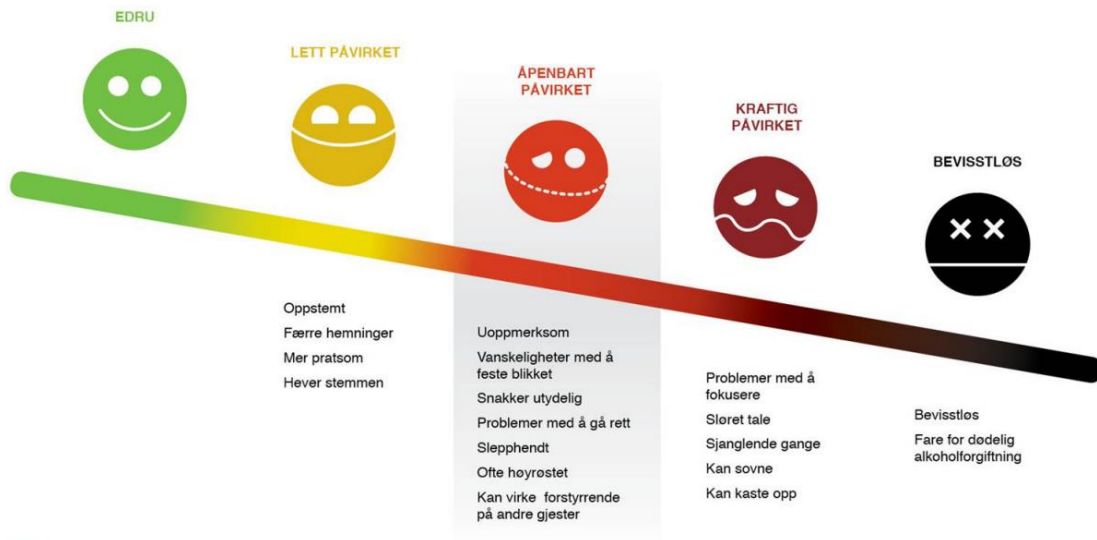
Træna kommune

Alkoholpolitisk handlingsplan

2025 - 2028

Grader av alkoholpåvirkning

Hvis en gjest er åpenbart påvirket av alkohol, skal han/hun avvises. Husk også hjelpeplikten. Denne oversikten viser sentrale kjennetegn ved ulike grader av alkoholpåvirkning. Oversikten er utviklet for å hjelpe serveringspersonell i å vurdere gjestenes grad av påvirkning.

Helsedirektoratet

VEDTATT av kommunestyret i sak 85/2024
11.12.2024

Bakgrunn og innledning

Alkoholpolitisk handlingsplan er et rusforebyggende tiltak og en del av kommunens folkehelsearbeid. Planen skal vise hvilke virksomheter som har sentrale roller i dette arbeidet, og hvilket samarbeid på tvers av ulike sektorer man er avhengig av for å lykkes.

Alkoholpolitisk handlingsplan skal rulleres hvert fjerde år med den hensikt å gi det påtroppende kommunestyret anledning til å sette sitt preg på utvikling av kommunens alkoholpolitikk.

Denne planen vil erstatte vedtatte kommunedelplan «Helhetlig Rusmiddelpolitiske Handlingsplan for 2011-2015». Denne planen var ment som tverrfaglig og tverrsektoriell plan som hadde til hensikt å se hele det rusmiddelpolitiske arbeid i sammenheng, noe som har vist seg vanskelig å gjennomføre.

Det legges derfor, i denne omgangen, opp til å fokusere på å utarbeide en temaplan, som skal være et sentralt instrument for å bidra til oppfyllelse av formålsparagrafen i Alkoholloven og for å sikre helhetlig behandling av alkoholpolitiske spørsmål. Temaplanen Helse, sosial og omsorg, Oppvekstplan og Folkehelseplan må ses i sammenheng med denne planen.

Lovgrunnlag

Kommunene er gjennom lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (heretter kalt Alkoholloven), pålagt å ha en Alkoholpolitisk handlingsplan (§ 1-7). Alkoholloven setter rammene for hvordan alkoholpolitikken skal styres og praktiseres. I tillegg gir Alkoholloven kommunen rom til å sette lokalt preg på sin alkoholpolitikk via vilkår til bevillinger jfr. § 3-2.

Alkohollovens formålsparagraf lyder:

Reguleringen av innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk etter denne lov har som mål å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer.

Kommunen er pålagt å løse en rekke oppgaver på rusmiddelfeltet og tilgrensende områder. Dette er nedfelt i bl.a. følgende lover, samt årlige rundskriv fra Helsedirektoratet:

- Lov om omsetning av alkoholholdig drikk, med tilhørende forskrifter
- Lov om folkehelsearbeid
- Lov om kommunale- helse og omsorgstjenester
- Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen
- Lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100
- Lov om vern mot smittsomme sykdommer
- Lov om psykisk helsevern
- Lov om serveringsvirksomhet (serveringsloven)
- Lov om vern mot tobakkskader (tobaksskadeloven)

- Årlig rundskriv fra Helsedirektoratet- Nasjonale mål og prioriterte områder innen helse- og omsorgsområdet

Helse og sosiallovgevingen er innrettet slik at innbyggerne har lik rett til tjenestetilbud uavhengig av alder og type problemer. Problemer knyttet til alkohol og narkotika forutsetter tverrfaglig samarbeid for å kunne bli løst. Integreert planlegging vil hindre at rusmiddelpolitikk begrenses til næringspolitikk og/eller sosialtjenestens eller helsetjenestens arbeid med de behandlingstrengende. Mål, strategier og tiltak på rus-området innbefatter blant annet involvering av helsetjenesten, skole-sektoren og kultur- og organisasjonsarbeid.

De nasjonale målsettinger

I regjeringen artikkel datert 06.10.2022 på rusmiddelområdet skriver de blant annet:

«Det overordnede målet med rusmiddelpolitikken er å redusere de negative konsekvensene rusmiddelbruk har for enkeltpersoner, tredjepersoner og samfunn. Hovedansvaret for alkohol- og narkotikapolitikken (rusmiddelpolitikken) er forankret i Helse- og omsorgsdepartementet.

Skadelig og risikofull rusmiddelbruk og rusbrukslidelser har store samfunnsmessige konsekvenser, for den enkelte og de pårørende.

Personer med rusmiddelrelaterte problemer har rett til verdige liv med god tilgang på behandling og oppfølging, og deltakelse i arbeid og meningsfull aktivitet. Tjenestene som gis skal være, tilgjengelige, helhetlige, koordinerte og individuelt tilpassede.

Kommunene har en sentral rolle i det helsefremmende og forebyggende arbeidet på rusfeltet og skal gi nødvendige og faglig forsvarlige helse- og omsorgstjenester til alle som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen.

Det er en klar sammenheng mellom psykiske problemer og lidelser og rusmiddelbruk og rusbrukslidelser. En høy andel av pasienter i rusbehandling har også en psykisk lidelse, og derfor er det kommunale rusarbeidet ofte samorganisert med den psykiske helsetjenesten i kommunen.

Personer som står i fare for å utvikle, eller har utviklet rusproblematikk eller rusbrukslidelser, kan ofte ha behov for tjenester fra ulike instanser og nivåer for å oppnå god effekt av behandlingen og oppfølgingen som gis.»

Status alkoholforbruk i Norge og i Træna

I Norge

I henhold til Folkehelseinstituttet drakk 8 av 10 nordmenn alkohol i 2023. Andelen har vært stabil de siste ti årene.

Hovedpunktene er som følger:

- Åtte av ti har drukket alkohol siste år og halvparten har drukket 6 eller flere alkoholenheter ved samme anledning. Disse målene har vært stabile i perioden 2012-2023.
- Selvrapportert alkoholbruk gikk noe ned under pandemien, men er nå på samme nivå som i 2019.
- Menn drikker mer, oftere og mer risikofylt enn kvinner.
- Eldre drikker oftere enn yngre, men de har et mindre risikofylt drikkemønster.
- Høyt utdanningsnivå og høy inntekt er forbundet med høyere drikkefrekvens, men lavere omfang av risikofylt drikking.
- Tre av fire drikker kun i helgene.

I 2022 var den registrerte alkoholomsetningen 6,64 liter ren alkohol per innbygger, 15 år og eldre. Dette er en nedgang på 10,8 % fra 2021, men fortsatt en del høyere enn i årene før koronapandemien.

I Træna

På grunn av kommunens størrelse er det en utfordring å finne statistikk på alkoholområdet.

Vi har heller ikke Ungdata, men tall fra Lurøy i 2022 (53 elever på ungdomstrinnet deltok) viser at 6 % drikker alkohol jevnlig minst en gang i måneden. For hele landet er det 7 %.

I Lurøy har 15 % vært beruset på alkohol mot 14 % i hele landet.

Tall for Rødøy kommune (37 elever deltok) viser at 3 % drikker alkohol jevnlig minst en gang i måneden og 11 % har vært beruset på alkohol.

Det foreligger heller ikke ung-data tall for kommunene Røst og Værøy.

Nordlandstall for Ungdata fra 2022 viser at omtrent 12 % drikker alkohol av og til, men ikke så ofte som månedlig, og at 6 % har vært beruset 2-5 ganger det siste året

Salgs- og skjenkebevillinger:

Træna kommune har 2 faste salgsbevillinger for Alkohol; Butikken i Selvær og Træna Handel.

Det er pr juni 2024, 3 faste skjenkebevillinger i kommunen.

Træna kommune har avtale med Nordfjeldske Kontroll AS som utfører lovpålagt utførelse av salgs- og skjenkekontroller. Rapportene fra dem viser ingen overtredelser knyttet til hverken salgs- eller skjenkebevillingene, som kunne ført til at kommunestyret inndrar bevillingene.

De faste skjenkebevillingene følger valgperiodene, dvs. at gjeldende bevillinger er gitt for tidsrommet 01.07.2024 – 30.06.2028. Da disse ikke «automatisk» videreføres for en ny periode, må samtlige søke igjen, med påfølgende politisk behandling (i henhold til delegeringsreglementet er det formannskapet som fatter vedtak om dette).

For enkeltanledning er myndigheten delegert til formannskapssekretær – disse delegerte vedtakene blir referert i formannskapet.

I henhold til alkoholloven skal det for både faste bevillinger og for bevilling for en enkelt anledning innhentes uttalelser fra politiet, NAV-sosial og skatte- og avgiftsmyndighetene for uttalelse. Dette har vist seg vanskelig å gjennomføre, da søknader ofte kommer sent inn for enkeltanledninger og for de faste er saksbehandlingstiden veldig lang hos politiet og NAV-sosial har vi ikke konsultert. Det som fungerer er at vi, før vedtak fattes for de faste bevillingene, krever at søker selv må innhente uttalelse fra skatte- og avgiftsmyndighetene.

For Trænas vedkommende har det over tid vært de samme bedriftene som har søkt om salgs- og skjenkebevilling. Vi kjenner dem godt og har derfor ikke noen problemer med å fornye søknadene om fast skjenkebevilling. Er det en ny bevilling som skal gis er det et krav om uttalelse fra politiet, der har det vist seg å være nyttig å sette søker selv på innhenting av uttalelsene fra politiet.

Er det en søknad som ikke tidligere er gitt eller som avviker mye fra de bevillingene vi tidligere har gitt, både for faste og for enkeltanledninger, har saken blitt fremmet for politisk vurdering.

Når det gjelder meldinger til politiet er det er totalt registrert 62 i Politilogg fra 1/1-24 frem til 9/10-24 som gjelder Træna. Meldinger som omfatter narkotika / rus, er utelukkende knyttet til Trænafestivalen.

Selv om antallet salgs- og skjenkebevillinger har variert har ikke omsetningen totalt variert så mye slik oversikten under viser:

Omsetningstall for årene 2020 – 2023:				
	2020	2021	2022	2023
Solgt øl og rusbrus	30.282 liter	36.156 liter	30.502 liter	36.723 liter
Skjenket øl og rusbrus	7.266 liter	8.578 liter	15.111 liter	8.677 liter
Skjenket vin	509 liter	618 liter	520 liter	595 liter
Skjenket brennevin	614 liter	418 liter	457 liter	457 liter
Skjenkebevilling for en enkelt anledning – antall	11	9	16	17

Fylkehelseundersøkelsen i Nordland 2020 ble gjennomført av Folkehelseinstituttet i januar-februar 2020 på oppdrag fra Nordland fylkeskommune.

Rapporten fra undersøkelsen sier at det er usikre tall i små kommuner fordi det er få antall personer som har deltatt. Hvis en vil ha et noe mer pålitelig bilde, kan det vær fornuftig å slå sammen kommuner i regioner.

For Træna er det for få antall personer og dermed ikke data tilgjengelig. Det finnes heller ikke tall for øykommunene Værøy og Røst. For kommunene Rødøy og Lurøy samt Nordland er tallene:

Drikker alkohol 2 ganger i uken eller oftere	Samlet	Kvinner	Menn
Nordland	21 %	17 %	25 %
Rødøy	21 %	23 %	19 %
Lurøy	17 %	16 %	18 %

Episodisk høyt alkoholforbruk	Samlet	Kvinner	Menn
Nordland	16 %	9 %	23 %
Rødøy	13 %	15 %	11 %
Lurøy	25 %	21 %	29 %

Træna kommunes målsetting og tiltak

Generelt

Folkehelseperspektivet til Træna kommune er svært viktig for å skape et trygt og helsefremmende miljø. Å sørge for at alkoholbruk foregår i trygge rammer, både for de som kjøper, serverer og jobber med alkohol, er avgjørende for å redusere skader på både individ- og samfunnsnivå.

Hovedmål og tiltak omfatter:

- Reduksjon av skadelig alkoholkonsum.
- Forhindre salg og skjenking til mindreårige.
- Forhindre overskjenking.
- Sørge for at regelverket overholdes av alle bevillingshavere.

Ved å fokusere på disse tiltakene, kan kommunen jobbe mot å minimere risikoen for alkoholrelaterte skader. Det er også viktig med informasjonsarbeid og bevisstgjøring blant innbyggerne og aktørene i næringen for å fremme ansvarlig alkoholhåndtering.

Sektorovergripende

Som nevnt tidligere er vellykket forebyggende arbeid avhengig av tverrsektorielt samarbeid. Imidlertid kan det tenkes at det påhviler to fagområder et ekstra ansvar for å støtte opp

denne handlingsplanen: Helsestasjon for barn og unge 0-18 år, og psykisk helsetjeneste for innbyggere over 18 år. Der det er fellesaktiviteter/ tiltak som omfatter begge gruppene tilrådes det at disse tjenesteområdene samarbeider om disse. Skole i samarbeid med Helsestasjon oppfordres til å utarbeide planer slik at dette området blir en del av undervisningsfokuset i skole, og gjerne i interaksjon med foreldre. Tjenesteområdene skal i fellesskap finne egnede dokumentasjonsindikatorer for å vise status på området inn til årsberetning for kommunen.

Hovedmål og tiltak

- Kommunen skal jobbe kontinuerlig med holdningsskapende og forebyggende arbeid blant alle aldersgrupper. Tiltak kommer i annet kommunalt planverk, fortrinnsvis folkehelseplanen, plan for helse, sosial og omsorg, samt Oppvekstplan.
- Rapportere om temaet i årsberetningen.
- Øke kunnskapene hos alle ved å distribuere brosjyren om Alkohol utarbeidet av RUSinfo.

Tiltak med formål å redusere den totale rusbruken

- Styrke barn og unges muligheter til å drive med fritidsaktiviteter, jfr tiltak i plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser
- Skape/støtte opp om rusfrie miljøer og møteplasser. Herunder oppfordre til rusfrie arrangementer/ tiltak for barn, ungdom og voksne.
- Styrke samarbeidet med andre faginstanser for å redusere illegal omsetning av alkohol.
- Styrke AKAN-avtaler i Træna kommune og oppfordre det øvrige næringsliv til å opprettholde tilsvarende avtaler.
- Samarbeid med Trænafestivalen om alkoholfrie ungdomsarrangement og kompetansehevende tiltak som f.eks. KORUS sitt «Kurs i ansvarlig vertskap».

Holdningsskapende arbeid

- I hovedsak dreier alkoholopplysningen seg om å forklare sammenhenger mellom alkoholforbruk og virkninger, og om å påvirke befolkningens holdninger til bruk av alkohol. På lengre sikt er det nettopp holdningsendringer som vil være den viktigste alkoholpolitiske funksjon av opplysning. Følgende tiltak legges til grunn:
- Styrke informasjon i emneområdene alkohol, narkotika og tobakk i barne- og ungdomsskolen og i andre fora.
- Samarbeide med videregående skoler om opplysnings- og holdningsskapende tiltak.
- Samarbeide med FAU og elevråd ved ungdomsskolen om informasjonsopplegg ift. Rusmiddelbruk der foreldrene er målgruppe.
- Årlig dialog mellom skolen og elev/foresatte når det gjelder teamet rusmidler, f.eks ved foredrag eller tema på foreldremøter blant annet ved å gjennomføre «Utsett-programmet» (utviklet av KORUS) for foreldre i 8, 9 og 10 trinn.

- Samarbeid med ungdoms- og idrettsforeninger om klare grenser mellom idrettsaktiviteter og rusmiddelbruk.
- Søke prosjektmidler og/eller bruke årlige avgiftsinntekter til forebyggende tiltak.
- Styrke det tverrsektorielle/ tverrfaglige samarbeidet når det gjelder temaet rus og skadevirkning, gjennom Træna kommunes tverrfaglige team.

Kompetansehevende tiltak

Opplysningsvirksomheten bidrar til å skape et miljø og en forståelse rundt den ruspolitikken som føres. Den er ikke rettet mot å påvirke atferd direkte, men mot å påvirke adferd gjennom å endre holdninger.

Træna kommune skal bidra til å:

- I løpet av planperioden (4 år) skal det gjennomføres minst et informasjons-/temamøte med aktuelle aktører som næringslivet, kontrollør, kommunestyret, sektor for oppvekst og kultur, sektor for helse, sosial og omsorg, frivillige organisasjoner og politiet. Dette kan koordineres med trafikksikkerhetsdagen.

Bevillingspolitikken

Salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol

Det kan gis bevilling til salg av alkohol med høyst 4,7 volumprosent alkohol (gruppe 1) til dagligvareforretninger med assortert vareutvalg. Fast bevilling gis for 4 år av gangen, og den fornyes automatisk med inntil 4 nye år om ikke omstendighetene rundt utøvelse av bevilling tilsier noe annet.

Det gis ikke salgsbevilling til andre enn dagligvareforretninger.

Salgstider

Som i Træna kommunes forskrift om åpnings- og skjenketider for serveringssteder samt salgstid for alkohol med høyst 4,7 volumprosent § 4 (kommunestyrets vedtak 28.04.2016):

Salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol kan skje i butikkens åpningstider.

Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd er forbudt etter kl. 20.00 på hverdager, og etter kl. 18.00 på dager før søn- og helligdager unntatt dagen før Kristi himmelfartsdag.

Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd skal ikke skje på søn- og helligdager, 1. og 17. mai.

Styrer og stedfortreder må dokumentere bestått kunnskapsprøve i alkoholloven.

Skjenking av alkoholholdig drikk

Bevillingen kan gjelde alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol (gruppe 1), alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent (gruppe 2) eller all alkoholholdig drikk (gruppe 1, 2 og 3).

Alkohollovens formålsparagraf skal veie tungt ved avgjørelse om tildeling av skjenkebevilling.

Søkere skal behandles på likt grunnlag.

Søkere har anledning til å be om forhåndsvurdering av skjenkebevilling før plan om nytt sted/utvidelse av etablert skjenkested blir realisert.

Godkjent skjenkested kan få innvilget tillatelse til uteservering innenfor et klart avgrenset område. Området må være tilknyttet skjenkestedets ordinære areal. For uteservering gjelder samme skjenketider som ellers.

Før søknad om fast skjenkebevilling behandles, skal det foreligge godkjent serveringsbevilling for skjenkestedet.

Det stilles krav om at styrer og stedfortreder kan dokumentere bestått kunnskapsprøve i alkoholloven.

Fast bevilling gis for 4 år av gangen, og med opphør senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Bevillingen videreføres automatisk i 4 år om ikke noe annet tilsier det, jfr. Alkoholloven § 1-6.

Skjenketider

Alkohollovens § 4-4- omhandler tidsinnskrenkinger for skjenking av alkoholholdige drikker i henhold til lokal forskrift:

Åpnings- og skjenketider mv.:

a. Åpnings- og lukningstider:

Serveringssteder i kommunen med alkoholbevilling til skjenking av øl, vin og brennevin skal holde lukket fra kl 03.00 til kl 06.00.

b. Skjenketider:

Serveringssteder med alkoholbevilling kan skjenke øl og vin fra kl. 06.00 til kl. 02.00.

Det kan skjenkes brennevin fra kl 13.00 til kl 02.00.

Utendørs servering følger de samme skjenketider.

c. Bevillingsrettigheter:

Rådmannen kan etter delegert myndighet ved behandling av den enkelte bevillingssøknad fastsette skjenke- og åpningstid for enkeltsøknader som avviker fra tidene i pkt. a-b dersom det foreligger særlige forhold.

Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

Alkoholovens § 1-9 pålegger kommunen å føre kontroll med salg og skjenking av alkoholholdig drikk i kommunen:

Kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, kommunal bevilling til salg av alkoholholdig drikk utenom Vinmonopolet og statlig bevilling etter § 5-3 første ledd tilligger kommunen.

Kommunens kontrollplikt etter alkoholoven § 1-9 omfatter også plikt til å føre kontroll med at bestemmelsene om internkontroll overholdes, jfr. alkoholforskriften § 9-1. Kontrollen skal utføres minimum 1 gang pr. år. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har faste salgs- og skjenkesteder.

Kontroll av salgs- og skjenkesteder skal overlates til engasjert kontrollører. I Træna kommune er det inngått avtale med Nordfjeldske Kontroll (K-sak 41/20). Administrasjonen gis fullmakt til å inngå/fornye avtale om utføring av kontrolltjenester.

Inndragning av salg- og skjenkebevillinger

Formannskapet gis mulighet til å inndra en bevilling for resten av bevillingsperioden eller for en kortere tid, dersom vilkårene i Alkoholovens § 1-7 b(krav til vandel) ikke lenger er oppfylt

Vedtatt lokal forskrift sier følgende om overtredelse og inndragning

Etter kontroll gjennomført i henhold til forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (kap 9) eller rapport fra andre myndigheter, gis prikktildeling eller inndragning av bevillingen i henhold til forskriftens kap. 10.

Formannskapet fatter, i henhold til delegert myndighet, vedtak om inndragning av salg- og skjenkebevillinger etter alkoholovens § 1-8.

Gebyrer og frister

For salgs- og skjenkebevilling betales et gebyr som årlig fastsettes av staten, jfr. alkoholovens Kapittel 7 og alkoholforskriftens Kapittel 6. Gebyret beregnes og betales etter de satser som følges av § 6-2 i alkoholforskriften. Gebyrene justeres sentralt hvert år. Innehavere av faste salgs- og skjenkebevillinger plikter årlig til å sende inn omsetnings-oppgaver for alkoholholdig drikk til bevillingsmyndigheten. Fristen for innsending settes til 1 . mars året etter.